

PO VOLILNEM PROGLASU SLOV. DEM. ZVEZE V GORICI

„Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti“**Posledice narodne needinosti in strankarske zagrizenosti - Ljudstva se polašča globoka nevolja**

SDZ v Gorici, v katero so vključeni tudi somišljeniki Kat. glasa, je 27. aprila sprejela glede parlamentarnih volitev v Italiji sklep, ki pojde kot edinstven dogodek v politično zgodovino slovenskega naroda.

Prvič se je namreč primerilo, da je resnično slovenska politična organizacija ožigosala v svojem časopisju voditelje tujerodne stranke, v katere rokah je položena usoda našega ljudstva, za zagrizene sovražnike Slovencev, a nato svetovala Slovencem, naj zanj glasujejo.

Ljudje, ki imajo zdravo pamet in pošteno slovensko srce, se prijemljejo za glavo in presenečeni sprašujejo: Kako nas morejo izobraženi gospodje našega rodu pozivati, naj podpiramo 25. maja kandidate Ital. kršč. demokracije, če so nam sami pojasnjevali, da so »zaslepljeni s fašizmom in šovinizmom?« Saj bi to pomenilo glasovati za lastne raznarodovalce in tlačitelje! Kako more zaveden Slovenec in katoličan tako dejanje v svoji vesti opravičiti?

Če že ni šlo drugače, bi bili goriški gospodje vsaj svetovali svojim pristašem, naj oddajo 25. maja prazne glasovnice, kot so bili sklenili pri zadnjih državnoborskih volitvah l. 1953. Zakaj tega niso storili? Za to so morali imeti zares tehtne in zelo važne vzroke.

NJIHOV ČUT ZA SLOVENSKO JEZIKOVNO SKUPNOST

V svojem proglasu, objavljenem v Demokraciji in Kat. glasu, pravijo gospodje najprej, da so skupni nastop Slovencev »dejanjsko preprečili slovenski levčarski krogi«, ker so v Gorici »na svojo roko brez ozira na slovensko jezikovno skupnost« sklenili, da nastopijo pri volitvah z italijansko socialistično odnosno komunistično stranko.

Kdor to bere, bi moral priti do zaključka, da so vodilni ljudje pri goriški SDZ in Kat. glasu bili pripravljani se zavoljo koristi slovenske jezikovne skupnosti pogajati in, če treba, sodelovati tudi s komunisti in socialisti. Ti so pa to vnaprej preprečili, ker so delali na svojo roko. »Zato pade nanje«, berno v Kat. glasu, »v tem oziru vsa odgovornost«.

Vzemimo za trenutek, da je ta trditev gola resnica in ne samo volilna poteza, s katero hočejo gospodje narodno zavednemu goriškemu ljudstvu prikazati, kako tudi oni globoko čutijo s »slovensko jezikovno skupnostjo« brez ozira na ideološko in politično razcepljenost naše manjšine.

Če je to resnica, si mora pa vsak človek po pameti staviti tole vprašanje: Čemu potem isti gospodje že leta neprestano napadajo Slov. kršč. soc. zvezo in Novi list? Saj

vendar list ves čas zagovarja osnovno politično načelo, naj tukajšnji v svojem obstoju ogroženi Slovenci kljub idejnim razlikam skupno branijo skupne koristi svojega narodnega občestva! Zagovarja torej načelo, ki je tako neizpodbitno pravilno, da si ga niti goriški gospodje ne upajo javno odklanjati.

Nasprotno, v volilnem proglasu so se celo sami nanj sklicevali. Toda na žalost le v proglasu! Ko so ob teh volitvah šli slovenski socialkomunisti svojo pot, smo predlagali, naj se sedaj sestanejo vsaj zastopniki nekomunističnih skupin ter složno sklepajo, za koga naj ostali Slovenci glasujejo.

Kako so gospodje v Gorici na poziv odgovorili, je danes vidno vsemu svetu: namesto da bi se dogovarjali z nekomunističnimi Slovenci, so se z Italijani ter si pri tem izbrali stranko, o katere voditeljih sami trde, da so »zaslepljeni s fašizmom«. Taka je v dejanjih njihova ljubezen do »slovenske jezikovne skupnosti«. Večje strankarske zagrizenosti je težko še kje najti!

OGLEJMO SI OSTALE RAZLOGE

Usodni in našem ljudstvu odvrtni poziv, naj Slovenci podprejo svoje narodne nasprotnike, je goriška SDZ skušala utemeljiti še z naslednjimi razlogi:

Kršč. demokracija je zagotovila državi demokratično ureditev in jo rešila komunizma. Za časa svojega vladanja je izdala celo vrsto zakonov v korist delavcev in kmetov, hišne

pomočnice so dobile pravico do socialnega zavarovanja, bolniške oskrbe in tako dalje.

Vseh teh in drugih zaslug mi seveda Kršč. demokraciji nočemo prikrajševati, vendar se je treba pri tem zavedati, da so demokristjani imeli v vsem svojem delu pred očmi le koristi svojega italijanskega naroda in ne slovenske narodne manjšine.

Da je pri tem prišlo marsikaj v prid tudi Slovencem, je bilo neizogibno. Država ni mogla izdati, postavim, zakona o socialnem zavarovanju hišnih pomočnic, a slovenske pomočnice izločiti od splošnih predpisov. Isto velja o ostalih slojih. Saj so Slovenci vendar tudi državljani, ki plačujejo davke in služijo vojake.

Če bi hotela vlada drugače ravnati, bi morala izdati zoper Slovence izjemne gospodarske in socialne zakone. Da Kršč. demokracija tega ni storila, ji noben pameten človek ne more šteti v posebno zaslugo za naš narod, zastran katere bi bilo sedaj potrebno, da jo Slovenci pri volitvah podprejo.

Pri vprašanju, ali naj Slovenci 25. maja glasujejo za njene kandidate, ne more torej biti odločilno, kaj je Kršč. demokracija dosegla za Italijo in italijanski narod, temveč edinole, kaj je storila posebnega za zaščito jezikovnih in socialnih pravic tukaj živečih Slovencev. To je edini vidik, po katerem vse narodne manjšine po svetu presojujejo in ocenjujejo vlade in stranke držav, v katerih živijo, ter po tem tudi določajo svoje ravnanje.

Usoda Beneške Slovenije

Vsak zaveden slovenski človek, ki mu je na srcu usoda naroda, se mora torej v prvi vrsti vprašati, kaj je storila ali namerava storiti Kršč. demokracija za našo manjšino.

In res je v volilnem proglasu goriške SDZ govora tudi o čisto slovenskih zadevah.

Tako n. pr. o 6. členu ustave, ki »ukazuje ščititi jezikovne manjšine s posebnimi zakonskimi določbami«. Italija ni, kot znano, izdala v 10 letih niti enega takega zakona. Na koga pade za to vsa odgovornost? Očividno na Kršč. demokracijo, ker je imela dolgo dobo v parlamentu absolutno večino, a ni za Slovence prav ničesar storila.

Ali je morda obljubila, da krivico popravi? Ne!

Proglas omenja tudi slov. šolstvo, o katerem vemo, da ni še uzakonjeno. Naši profesorji in učitelji so skoro vsi le začasno nameščeni, niso socialno zavarovani in nimajo pravice do pokojnine. Njih položaj je slabši kot tisti hišnih pomočnic.

Lani je vlada končno pripravila zakonski osnutek za slovenske šole, toda ta je vseboval tako težke krivice za naš narod, da so ga vse slovenske stranke soglasno odklonile. Rimska vlada pa je kljub protestom, spomenicam in prošnjam Slovencev osnutek tako rekoč brez spremembe odobrila ter predložila parlamentu.

Kdo je spet za to odgovoren? Prav gotovo ne samo socialdemokratski minister prosvete Rossi, ker so večino v vladi tvorili demokristjani! V prvi vrsti od njih je torej bilo odvisno, da se pravične zahteve Slovencev upoštevajo ali zavrnejo. Oni so jih odklonili.

Goriška SDZ se v volilnem proglasu zavzema za pravični šolski zakon, ki naj jamči Slovencem samostojne šole, katere že obstajajo.

Vprašamo, kaj naj se zgodi z Beneško Slovenijo, kjer slovenske šole ne obstajajo. Ali naj ti Slovenci ostanejo za vse večne čase

NOVICE Z VSEGA SVETA

ŠKOFJE ITALIJE IN VOLITVE

Episkopat republike, ki šteje 282 škofov, je objavil sklep, v katerem poziva vernike, naj gredo 25. maja složno na volišče, češ da je to njihova »stroga dolžnost«. Pri tem naj pazijo, da se bodo držali predpisov Cerkve in čuvali koristi vere.

Poziv na »složen nastop« so mnogi tolmačili tako, da bi morali vsi zavedni katoličani glasovati za Ital. krščansko demokracijo. Zavaljo tega je nastal v državi velik odpor: vodilni dnevniki, kot so Corriere della sera, torinska Stampa in Il Giorno, očitajo škofom, da se neupravičeno vtikujejo v volilno borbo ter s tem krše konkordat in ustavo republike, ki prepovedujeta duhovnikom omejevanje volilne svobode državljanov.

Posebno pozornost je vzbudil izraz »stroga dolžnost« — grave obbligo — ker bi iz njega mogel kdo sklepati, da zakrivi vernik smrten greh, če ne odda glasu demokristjanskim kandidatom.

Po svoji vesti

Vatikansko glasilo Osservatore romano je na to odvrnilo, da velja stroga dolžnost samo za ljudi, ki to dolžnost občutijo, kar pomeni z drugimi besedami, da je navsezadnje najbolj odločilna vest vernikov. V ostalem je treba pripomniti, da poziv italijanskih škofov nikjer ne imenuje izrecno Kršč. demokracije.

V kolikor se tiče Slovencev naših krajev, je treba pibiti tole: razen par izjem, ki jih lahko naštejemo na prstih ene roke, pri nas ne najde človeka, naj bo laik ali duhovnik, kateremu bi vest rekla, da greši zoper Boga in Cerkev, ako ne glasuje 25. maja za kandidatke protislovenske Kršč. demokracije.

Tako naziranje je kajpada edino pametno in katoliško. Le pomislimo na posledice, ki bi nastale, ako bi cerkvena oblastva proglasila, da morajo vsi slovenski katoličani pod smrtnim grehom glasovati 25. maja za svoje raznarodovalce in tlačitelje! To bi bila najhujša propaganda zoper katoliško Cerkev, ki si jo more človek zamisliti. To je treba za vsako ceno preprečiti. Katoliški Slovenci imajo torej ne le pravico, marveč naravnost dolžnost, da 25. maja odrečejo vsako podporo Kršč. demokraciji.

PLEVEN SE JE ODLOČIL

Socialist Plevén, kateremu je predsednik francoske republike Coty poveril nalogo, naj sestavi novo vlado, je po dolgih pogajanjih z različnimi parlamentarnimi skupinami ponudbo sprejel. Kot pogoj je stavil svojim bodočim zaveznikom, da ga puste na oblasti vsaj eno leto ter mu dajo polnomočje, da reši spor z Arabci v severni Afriki.

Bomo videli, ali bo Plevén imel srečo. Križa v Franciji traja že peti teden.

ATOMSKA RAZSTRELJEVANJA

Najnevarnejša posledica atomskih poskusov je, da prihajajo pri tem, kot znano, v ozračje radioaktivni delci, ki utegnejo silno škodovati človeškemu zdravju.

Nedavna ruska razstreljevanja v zapadni Sibiriji niso vplivala le na ozračje Sovjetske zveze, temveč so učinkovala tudi v zapadni in severni Evropi. Skandinavci so prvi opazili, kako se je pri njih povečala radioaktivnost zraka. Od tod se je radioaktivni oblak

začel počasi pomikati proti Veliki Britaniji. Angleška oblastva sicer trde, da stvar ne predstavlja še nobene nevarnosti za prebivalstvo, toda njihovi letalci so se vendarle vzdignili 15 tisoč metrov visoko, da s posebnimi pripravami nadzorujejo radioaktivnost ozračja. Finci, ki so sosedje Sovjetske zveze, so pa ustvarili v svoji državi kar celo mrežo opazovališč.

Da bi pomiril prebivalstvo, je angleški ministrski predsednik Macmillan že 27. marca izjavil, da radioaktivna izžarevanja še za zelo dolgo dobo ne bodo mogla škodovati človeštvu. To je moral reči, ker je Velika Britanija odločena nadaljevati svoje poskuse.

»Stroncij 90«

Svojo trditev je Macmillan oslonil na poročilo, ki ga je 1. 1956 objavil Svet za zdravstvena raziskovanja.

Predsednik liberalne stranke Abel mu je pa odvrnil, da se je položaj medtem močno spremenil: 1. 1956 so bile razstreljene le 4 vodikove bombe, danes je pa njih število zraslo na 50.

Razen tega je treba pomisliti, da se med radioaktivnimi delci nahaja tudi stroncij 90, ki se povzpne v velike višine, od koder se izredno počasi spušča proti zemlji. Pokrajino, na katero ta prašek leže, ostane okužena za pol stoletja.

Abel trdi, da je količina stroncija 90 v kosteh otrok danes že 75krat večja kot pred par leti. Zato se širita levkemija in rak.

Politiki, ki se o tej stvari prerekajo, se seve lahko motijo, nedvomno pa je, da atomska razstreljevanja povzročajo v naravi skrivnostne pojave, glede katerih si niti znanstveniki in zdravniki niso še na jasnem.

Previdnost in čut odgovornosti za zdravje človeštva vsekakor nalagata državnikom, naj za sedaj ustavijo atomske poskuse. Če je Hruščev tako odredil za Rusijo, je v tem oziru ravnal pametno, in njegovemu zgledu bi morale po našem slediti pod temi ali onimi pogoji vse ostale države.

ITALIJANSKE STRANKE IN SLOVENC

Poslanec Nennijeve Italijanske socialistične stranke Vittorio Marangone, ki to pot kandidira v okrožju Gorica — Videm — Belluno, je imel razgovor z dopisnikom Primorskega dnevnika, kateremu je izjavil med drugim tole: »Prepričani smo, da se mora vprašanje slovenske šole na Goriškem in v videmski pokrajini hitro urediti, tako kot je bilo to vprašanje rešeno za manjšini na Južnem Tirolskem in v Dolini Aoste«.

V kolikor nam je znano, je to prva izjava kakega italijanskega politika, ki priznava, da obstoji vprašanje slovenskega pouka tudi v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini. Vsi so se do danes tega vprašanja izogibali kot hudič križa, nacionalisti so pa trdili in trde, da Beneški Slovenci sploh niso Slovenci ter jim zato ne pritiče pouk v slovenščini, marveč v italijanščini.

Zakaj ne dajo nobene izjave o naših bratih v videmski pokrajini kandidatje Kršč. demokracije, za katere naj bi glasovali pristaši SDZ na Goriškem? Po načelih in predpisih katoliške morale bi se morali demokristjani prvi zavzemati za naravne pravice Beneških Slovencev.

SCIOLIS RAZUME K. TOLLOYA

Znani nasprotnik slovenskega šolstva in nosilec demokristjanske liste za Trst prof. Sciolis je imel preteklo nedeljo v Trstu svoj prvi volilni shod. Političnim opazovalcem je padlo v oči, da je g. Sciolis pokazal v svojem govoru »razumevanje« za listo tržaških neodvisnežev, ki ji načeluje g. Karel Tolloy, medtem ko je očitno odklonil listo Fronte za neodvisnost, na kateri sta Valerio Borghese in dr. Giampiccoli.

Sciolisova izjava je precej pomenljiva.

POTRES V PIEMONTU

V nedeljo so v mestu Cuneo prebivalci doživeli velik preplah, ker se je okoli poldne začela naenkrat tresti zemlja. Sunek je bil tako silen, da je v prenatrpani cerkvi Sreca Jezusovega blagoslovljena voda pljuskala iz školjk na tla. Verniki so imeli vtis, da se bo poslopje svetišča zrušilo, in so zato v največjem strahu pritiskali k izhodom. K sreči ni bila nobena oseba resno ranjena. Potres je trajal dve minuti.

NAJVIŠJI POLET

Najviše v zrak je prodl Francoz Carpentier, ki je z raketnim letalom dosegel višino 24 tisoč 300 metrov. Prejšnje le za nekaj metrov manjše prvenstvo so doslej imeli Amerikanci.

VOLILNA STAVKA

V kraju Incisa blizu mesta Asti so občinarji brez razlike na stranko z županom vred sklenili, da 25. maja ne pojdejo na volišče. Jezni so namreč, ker oblastva niso še zgradila posebne struge ob hudourniku Belbo, kateri ob poplaval prizadeva toliko škode občini. Grožnja s stavko je bila uspešna, nova struga bo zgrajena.

POMEMBEN SOCIALNI ZAKON

V Uradnem listu z dne 17. aprila je bil objavljen zakon, ki zadeva gospodinjске pomočnice in ostalo osebje, uslužbeno v domačem gospodinjstvu, kot so vrtnarji, dojlje itd. Zakon pa ne urejuje prejemkov gospodinjjskih pomočnic, ker je njihova mezda določena po sindikalnih predpisih posameznih pokrajin.

Ob sprejemu v službo mora uslužbenec ali uslužbenka predložiti delavsko knjižico, osebno izkaznico in potrdilo o zdravstvenem stanju. Preizkusna doba traja za navadno osebje največ osem dni, za uslužbenke višje vrste, n. pr. guvernante, pa največ en mesec.

Gospodinjjska pomočnica ima pravico do enega prostega dne v tednu, navadno ob nedeljah, ali pa dvakrat po pol dneva v tednu. Poleg tega ima specializirano osebje v prvih 5 službenih letih pravico do 15 dni letnih počitnic, po 5 letih službe pa 25 dni, navadne uslužbenke pa 15 oziroma 20 dni.

Uslužbenici imajo tudi pravico do odpravnine, ki znaša za uslužbenke višje vrste po eno mesečno plačo za vsako službeno leto, navadni uslužbenici pa po 15 dni plače za vsako službeno leto. Odpovedni rok znaša 15 dni. Vsak uslužbenec ima pravico do trinajste plače.

Gospodinja mora uslužbenki dovoliti primeren dnevni počitek in najmanj 8 ur nočnega spanja. Točno ji mora plačevati mezdo, nuditi primerno stanovanje in zadostno ter zdravo hrano. Poleg tega ji mora dati tudi dovolj časa za ureditev njenih zasebnih zadev.

NOVICE

DEMONSTRACIJE PROTI GRONCHIJU

V petek so bile v Rimu konjske dirke, katerim je prisostvoval tudi predsednik republike, da bi izročil zmagovalcu Pokal narodov.

Pri tej priliki so se začuli v skupini gledalcev sovražni vzkliki in žvižgi.

Policija je takoj posegla vmes in zgrabila 14 demonstrantov. Med njimi so izvečine fatalini, toda tudi 71-letni bivši polkovnik Nicola Infantino. Gre očitno za neolikane mislovce, starega pa grabi bržkone domotožje po Mussolinijevih časih, ko so črnosrajčniki gospodarili po mili volji Italiji in sodržavljanom drugačnega mišljenja.

Tri so zavoljo žalitve državnega poglavarja dali pod ključ, ostali se bodo branili pred sodniki na svobodi.

ZGUBLJENI VOJNI UJETNIKI

Ena najmučnejših zadev, ki vznemirja Italijo, je, da 13 let po koncu vojne neštete družine še vedno ne vedo, kaj je z njihovimi sinovi, vojnimi ujetniki v Rusiji. Za njimi je zginila sleherna sled.

Hruščev je pred kratkim v razgovoru z dopisnikom dnevnika Il Corriere della sera o tem med drugim dejal naslednje:

»Vi ste se dotaknili zelo bolesterne zadeve. Stvar pa na žalost ni tako enostavna. Pomislite predvsem, da je sovjetsko ljudstvo zgubilo okrog 17 milijonov življenj. Od teh 17 milijonov nam je uspelo izslediti in zbrati samo 10 milijonov trupel. Od ostalih 7 milijonov so se zgubili vsi sledovi in mi se na vse načine trudimo, da bi jih našli.«

»Število zgubljenih Italijanov, po računih vaše vlade okrog 40 tisoč, je mnogo manjše od tistega Rusov. Kako hočete, da jih mi izsledimo brez natančnih podatkov na ozemljih, na katerih se je bila vojna in ki so razsežna kot vsa Evropa, če ne moremo zvedeti ničesar o naših 7 milijonih? Vedite, da jaz nisem brezčuten za bolečino matere, žene ali otroka.«

ČU-EN-LAJEV BRATRANEC

Ministrski predsednik komunistične Kitajske ima bratrance, ki je šel na študijsko

Po svetu

Amerika — Osemletnega dečka, ki je gledal v New Yorku oddajo televizije, je kriminalna zgodba tako prevzela, da je priskočil na pomoč junakom na platnu. Z očetovim samokresom je petkrat ustrelil v televizijsko pripravo.

Finska — Neki finski list je priporočil bralcem tole pijačo: kozarec napolni do polovice z viskyjem in dodaj sifona. Odpij polovico in dolij prav toliko ruskega žganja vodke. Spet izprazni polovico in dolij in tako nadaljuj, dokler ne baš jasno slišal sputnikovih znakov: pip-pip-pip.

Združene države — Iz kaznilnice Sing-Sing v New Yorku so izpustili 53-letnega Natana Leopolda, ki je presedel 20 let v zaporu, ker je umoril 14-letnega dečka. Mož upa, da dobi službo učitelja, ker se je v dveh desetletjih naučil 26 tujih jezikov.

potovanje v Pariz, kjer se je seznanil s franciskanom, Arabcem iz Maroka. Bivši mohamedanec je spreobrnil rdečega Kitajca h katoliški veri in mladi Ču-En-Laj je bil pred kratkim v Parizu posvečen v duhovnika.

Jugoslovanske narodne noše

Dogodek je v Kini zbudil precej pozornosti.

MOST ČEZ BOSPOR

Turčija je poklicala ameriškega inženirja Steimanna, da zgradi visok viseči most preko morske ožine Bospor, ki bo vezal Evropo z Azijo in bo dolg poldrugi kilometer. Pod njim bodo vozile tudi velike ladje. Gradnja takega mosta je imela v načrtu že pred sto leti.

FRANCE ZUPAN

Dne 30. aprila je v tržaški splošni bolnišnici po daljši bolezni umrl France Zupan, profesor na slovenski nižji srednji šoli v Trstu. Pokojnik je poučeval zgodovino in zemljepis ter bil eden izmed prvih profesorjev, ki so po drugi svetovni vojni nastopili službo na od zaveznikov obnovljenih slovenskih šolah na Tržaškem.

Bil je odliččen profesor in vzgojitelj ter zelo priljubljen pri dijakih. V zadnjih 10 letih je spisal tudi nekaj šolskih knjig, ki jih dijaki še danes uporabljajo.

Naj mu Bog da večni mir in pokoj. Njegovim otrokom in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

„Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti“

(Nadaljevanje s 1. strani)

brez pouka v materinem jeziku? Šolske razmere v tej deželi so naravnost sramotne: slovenski učenci ne slišijo v šolah nikoli niti besede slovenščine, celo verouk se v njih opravlja izključno v italijanščini. Tako brezobzirnega in neusmiljenega raznarodovanja manjšin ne uganja danes nobena krščanska država v Evropi.

KAJ STE ZA TO DOBILI?

Spet se nam vsiljuje vprašanje, kdo je za težke krivice v Beneški Sloveniji odgovoren. Noben drug kot rimska vlada, se pravi Kršč. demokracija.

Če so goriški gospodje sklenili, da vsemu temu nakljub glasujejo 25. maja zanjo, jih moramo javno vprašati: ali ste od demokristjanov dobili kako zagotovilo, da se bodo neznosne razmere v Beneški Sloveniji zboljšale? Sedaj, ko se pripravlja zakon o slovenskem šolstvu, ima Kršč. demokracija zgodovinsko priliko, da vsaj najtežje krivice popravi. Povejte, kaj ste od nje dosegli!

Zdi se, da nič. Saj govore gospodje v volilnem proglasu le o slovenskih šolah, »katero že obstajajo«, medtem ko so brate v Beneški Sloveniji enostavno — prezrli! Kako lahko pred našo javnostjo to opravičite?

Sicer vam je pa tudi Gorica sama nudila dovolj gradiva in povoda, da stavite Kršč. demokraciji zahteve, ki bi jih moral vsak pošten človek le odobravati.

Najlepše stavbe v mestu so bile nekoč lastnina Slovencev: na korzu se dvigajo palače bivšega Trgovskega doma, nekdanje Zadrugne zveze in Centralne posojilnice. Na bližnjem trgu Ginnastica stoji ponosna stavba nekdanjega hotela Südbahn in v ulici Carducci vidiš sedež Ljudske posojilnice. Vsega tega imetja so nas fašisti na ta ali oni način oropali, tako da nimamo Slovencev razen na Placuti nikjer lastne dvorane.

Goriške gospode javno vprašamo, katero od teh ukradenih stavb so demokristjani obljubili vrniti Slovincem. Ali so gospodje dosegli vsaj to, da se slovenski duhovščini vrne ukradeno poslopje Slov. Alojzijevejšča?

Zdi se, da ne! Za kandidate Kršč. demokracije bodo torej glasovali, ne da bi za to Slovinci dobili, kar je črnega pod nohtom. Katera narodna manjšina na svetu je tako ravnala kot goriška SDZ?

NEMŠKUTARJI IN SLOVENSKI FAŠISTI

Če pogledamo nazaj v slovensko preteklost, lahko rečemo, da so se v politiki tako obnašali le nemškutarji na Koroškem in Štajerskem, ki so v svoji politični in kulturni zaostalosti stalno glasovali za nemške nacionaliste, čeprav so jih ti raznarodovali.

Slični pojav so po Mussolinijevi zmagi doživeli Slovinci na Goriškem. Tu je nastal slovenski fašizem pod vodstvom g. Peternela in Bandlja z glasilom Goriški Slovenec. V času, ko je Mussolini uničeval slovensko šolstvo, je ta list nozival Slovence, naj podpirajo fašizem. Toda v naš ponos lahko rečemo, da goriški Slovinci niso bili koroški ali štajerski nemškutarji.

Slovenski fašizem se je v vsesplošnem zaničevanju in moralnem odporu slovenskega ljudstva zadušil in v nekaj letih sramotno propadel. Italijanski fašisti sami so se mu odpovedali in ga pokopali.

Mi goriške SDZ seveda nečemo primerjati s slovenskim fašizmom. Nikomur nečemo delati krivice in ga obrekovati. Bog ne daj, da bi mi dr. Sfiligoja ali msgr. Močnika imeli za kaka Peternela in Bandlja! Oba imamo za prava in prepričana Slovence.

Pri tem pa moramo vendarle ugotoviti, da je njuna politika povsem zgrešena in v svojem bistvu protislovenska! Kar gospodje delajo, lahko delajo v dobri veri, toda njihova politika vodi hote — ali nehote le v narodno mlačnost in breznačelnost ter konec koncev v narodno odpadništvo.

Dopisi v Tržaškem

POSOJILNICA V NABREŽINI

Pred kratkim je bil, kot smo poročali, v Nabrežini občni zbor Kmečke in obrtniške posojilnice. Ker gre za važen dogodek v občini, homo danes o njem obširneje spregovorili.

Občni zbor je vodil dolgoletni delavni podpredsednik posojilnice g. Jože Škrk, ki je obenem poročal o njenem delovanju v prejšnjem letu. Poklonil se je najprej spominu predsednika arh. Radoviča, ki je lansko jesen nepričakovano zapustil ta svet. Iz poročila izhaja, da so lani podelili okrog 8 in pol milijona meničnih posojil ter 2 milijona 260 tisoč posojil na vknjižbo. Ob zaključku leta so posojila dosegla vsoto 14 milijonov 705 tisoč, vrnjenih je bilo 8 milijonov 737 tisoč, posojil na vknjižbo pa je bilo dovoljenih za 4 milijone 64 tisoč lir.

Vloge so lani narasle za okrog 5 in pol milijona, tako da je višina vlog ob koncu leta znašala skoraj 21 milijonov. V istem času je bilo vrnjenih za 3 milijone 454 tisoč lir vlog. Poslovanje posojilnice je torej zdravo. Dobiček je lani znašal skoraj 64 tisoč lir.

Za novega predsednika je bil izvoljen, kot znano, g. Josip Terčon iz Nabrežine. Člani so nato po živahni razpravi sklenili, naj se nadaljevalo tudi v ponedeljek zvečer, udeležilo okrog 5 tisoč slovenskih deklet in fantov iz Trsta ter iz skoraj vseh naših podeželskih vasi.

„Ples pod mlajem“ v Dolini

Letošnji praznik dolinske mladine, ki je znan pod imenom »Ples pod mlajem«, je po zaslugi naših požrtvovalnih in podjetnih fantov in deklet presegel okvir običajnega vaškega slavlja in se spremenil v splošni praznik slovenske mladine na Tržaškem. Saj računajo, da se je nedeljskega slavlja, ki se je nadaljevalo tudi v ponedeljek zvečer, udeležilo okrog 5 tisoč slovenskih deklet in fantov iz Trsta ter iz skoraj vseh naših podeželskih vasi.

Poleg običajnega mlaja, ki so ga dolinski fantje postavili na vaškem trgu, je letos gostoval znani Avsenikov kvintet iz Ljubljane, ki ima, kot se je v nedeljo izkazalo, mnogo ljubiteljev ne samo v domovini, temveč tudi v naših krajih.

Kvintet je igral izvečine plesno glasbo, a največji uspeh so doživele njegove znane popevke Tam, kjer murke cveto ter Rezka in Roblek. Veliko navdušenje so tudi izzvale pesmi, ki sta jih ob spremljavi kvinteta pela Danica Filipčič in Franc Koren.

Letošnji »Ples pod mlajem« bo gotovo ostal zapisan z zlatimi črkami v zgodovini dolinskih narodnih praznikov.

Naša mladina je obenem dala dober zgled ostalim vasem ter dokazala, kolikšne uspehe je mogoče doseči, če med mladimi ljudmi vladata politična strpnost in čut za zdravo vaško vzajemnost. Požrtvovalnim prirediteljem k uspehu iz srca čestitamo!

Razstava vin

V nedeljo je bila v vasi tudi razstava vin, ki so jo priredili vinogradniki iz našega Brega. Udeležilo se je je 21 vinogradnikov, razstavljenih pa je bilo 23 vrst vina. Komisija,

meren sedež. Nekateri so tudi predlagali, naj se zniža obrestna mera za posojila (na 9% za menična posojila in 8% za posojila na vknjižbo), toda predlog je bil zavrnjen. Posojilnica je namreč pred leti prejela od ZVU 10 milijonov posojila in ima danes še 7 milijonov lir dolga. Če bi obrestno mero znižali, bi pa denarni zavod zašel v stisko. Sklenjeno je bilo tudi, naj članarina ostane nespremenjena, se pravi 500 lir letno. Posojilnica šteje danes 265 članov in njihovo število stalno narašča.

NABREŽINA

V soboto smo položili v grob 55-letnega domačina Ivana Oberdanka, tretjo in poslednjo žrtev strašne prometne nesreče, ki je zahtevala življenje tudi 34-letne Dorine Semolič ter 28-letnega prof. Jakomina. Vsi smo upali, da bo zdrav telesni ustroj Ivana Oberdanka prenesel hude rane in udarce, toda Bog je hotel drugače.

Pokojnik je bil priden delavec, vzoren družinski oče in zaveden Slovenec. Pri Semoličevem podjetju je bil v službi celih 34 let in je med boleznijo gospodarja ter po njegovi smrti dejansko vodil podjetje. Bil je znan po vseh bližnjih vaseh, in zlasti v Devinu, kjer je nad 30 let upravljal mesnico.

Pogreba se je udeležila ogromna množica. Posebno številno je bilo zastopstvo Devinč-

nov, ki so pokojniku poklonili dva velika venca. Pred hišo žalosti in na pokopališču so mu domači pevci zapeli v slovo žalostinki, cerkveni obred pa je opravil misijonar g. Vidmar.

Naj bo dragemu Ivanu lahka domača zemlja! Soprog, materi, sinovoma ter sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Vtisi v razstave cvetic

V nedeljo se je v Trstu zaključila 5. mednarodna razstava cvetic, za katero je dala pobudo Trgovinska zbornica in ki spada v okvir Tržaškega velesejma. Razstava je bila v obsežnih prostorih pomorske postaje in je trajala osem dni. Prireditelj brez dvoma dobro uspeš; saj si jo je ogledalo 40 tisoč ljudi, ki so pokupili vse cvetlice, razstavljene na 3.600 kv. m.

Bilo je na tisoče krasnih cvetic najrazličnejših vrst in barv (omeniti je treba prekrasne hortenzije in vrtnice z italijanske Riviere) ter sobnih okrasnih rastlin (veliko pozornost so vzbujali vrtnički kaktusov najrazličnejših vrst in velikosti). Obiskovalci so se ustavljali ravno tako pri prekrasnem koticu, ki ga je pripravilo tržaško podjetje Sgaravatti, kot pri lepih vrtovih z vodometi, ki so jih izdelala ostala italijanska cvetličarska podjetja. Ljudje so si z zanimanjem ogledali kitajski kotic s hišicami in zvonom, med katerimi se je prepletalo bambusovo trje in kjer so cveteli nežno oranžni ali blede rumeni maki. Ustavljali so se z veseljem tudi pred najrazličnejšimi orhidejami francoskih oziroma avstrijskih vrtnarjev. Največ priznanja pa so imeli gojitelji cvetja s Koroške in Stajerske.

Ljubitelji cvetja so z radovednostjo opazovali najrazličnejše vrste tulipanov, ki so jih pripeljali iz Nizozemske. Nesluteno harmonijo pa je s svojo razstavo skušala ustvariti japonska šola Ikkobana, ki se bavi z okraševanjem vaz.

Ne smemo pozabiti, da je tudi Odbor za zaščito kraških rastlin uredil poseben prostor, kjer je poleg slik in barvnih diapozitivov pokazal tudi pristen košček kraške poljane z encijanom, trobenticami in drugimi skromnimi, toda lepimi rastlinami, ki jih izletniki žal neusmiljeno trgajo.

DT

KROŽEK MLADIH IZOBRAZENECV V TRSTU

vabi na sestanek, ki bo v petek, 9. maja, ob 20.30 v ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje dr. Stojana Brajše

»O BISTVU KRŠČANSTVA«

Po predavanju pomenek o bodočem delovanju krožka

OBVESTILO

Slovensko gospodarsko združenje obvešča svoje člane, da bo občni zbor v nedeljo, 11. maja, ob 9. uri v dvorani Trgovinske zbornice v ul. S. Nicolò 5.

Razstava goveje živine v Bazovici

V nedeljo je bila v Bazovici prva razstava goveje živine sivorjave pasme. Razstave, ki jo je priredilo Kmetijsko nadzorništvo, se je udeležilo 125 živinorejcev iz Bazovice, Gročane, Peska, Padrič, Trebč in Jezera. Ti so na bivše sejmišče v Bazovici pripeljali skupno 230 glav živine, kar je glede na splošno stanje tukajšnje živinoreje prav lepo število.

Kmetijsko nadzorništvo je hotelo s to razstavo pokazati uspehe, ki so jih naši živinorejci dosegli, odkar so po prizadevanju nadzorništva začeli vse bolj gojiti živino sivorjave pasme. Lahko rečemo, da je nadzorništvo povsem doseglo svoj namen, kajti razstava je zgovorno dokazala splošen napredek naše živinoreje. Saj smo na njej videli nekaj glav živine, ki bi se častno odrezale tudi na večji in pomembnejši razstavi.

Živino je ocenila komisija, ki so jo sestavljali strokovnjaki iz sosednih italijanskih pokrajin. Razdeljenih je bilo 51 nagrad za skupno vsoto 180 tisoč lir. Prva nagrada je znašala 5 tisoč, druga 4 tisoč, tretja 3 tisoč in četrta 2 tisoč lir.

Prvo nagrado so prejeli: Anton Kalc iz Gropade (za bikà), Anton Umek iz Gročane (za telico), Angel Bak s Peska (za junico), August Kalc iz Gropade ter Stanislav Gregorič (za krave).

Drugo nagrado so dobili: Franc Kalc iz Gropade (za telico), Zofija Ražem iz Bazovice (za junico), Andrej Ražem in Franc Žagar iz Bazovice (za krave).

Tretjo in četrto nagrado so prejeli Bazovci Vincenc Ražem, Franc Žagar, Andrej Metlika ter Jakob Debenjak.

Ravnatelj Kmetijskega nadzorništva dr. Perco, ki ima največ zaslug, da so tržaški živinorejci pričeli po vojni v glavnem gojiti živino sivorjave pasme, je izjavil, da bodo slične razstave priredili tudi v Boljuncu, Zgoniku in Nabrežini. Predstavniki generalnega komisariata dr. Piccoli pa je sporočil, da je ministrstvo za kmetijstvo nakazalo 3 in pol milijona za razvoj živinoreje na Tržaškem. Od teh pojmeta 2 milijona za odpravo jetične živine, poldrugi milijon pa za izboljšanje hlevov.

— Dopisi iz Goriške —

POKRAJINSKI UPRAVNI ODBOR

V torek preteklega tedna se je sestel goriški pokrajinski upravni odbor. Odobril je načrt, po katerem se bodo preuredili notranji prostori pokrajinske palače, da se v njih nameste nekateri uradi ter zgradi primerna dvorana za zborovanja pokrajinskega sveta. Ta namreč sedaj zboruje v občinski dvorani na Korzu, kar bo trajalo, dokler se ne zaključijo gradnja novega poslopja v ulici Garibaldi. Za omenjena preureditvena dela so določili 23 in pol milijona lir.

Odbor je obenem sklenil zvišati za eno nadstropje stavbo na trgu Julia. V novih prostorih bo nameščena realna gimnazija, ki se sedaj nahaja v bivšem centralnem semenišču. Ta dela bodo stala 46 milijonov. Dvajset milijonov so pa določili za novo telovadnico na realni gimnaziji v Tržiču.

Predsednik dr. Culot je obvestil sodelavce, da je bila na dražbi oddana zidava stanovanjske hiše za pokrajinske nameščence. Imela bo tri nadstropja in 9 stanovanj, od katerih bo vsako imelo 4 sobe in kuhinjo. Zgradili jo bodo v ulici Vittorio Veneto in bo stala 25 in pol milijona lir.

Predsednik je tudi poročal, da so bila 29. aprila na dražbi oddana dela na cesti Doberdob — Selee, ki jo bodo med drugim ponovno asfaltirali.

Končno je odbor sklenil, razpisati za 900 tisoč lir šolskih stipendij za dijake kmetijske šole. Odbornik za kmetijstvo dr. Grigolon je poudaril, da se 40 odstotkov prebivalstva goriške pokrajine bavi izključno ali v glavnem s kmetijstvom, a da obiskuje kmetijsko šolo le 60 dijakov, to je 2 odstotka dijaštva.

Tudi Slovenci bi potrebovali svojo kmetijsko šolo in zato bi morali skrbeti, da bi se nekaj naših dijakov, ki dokončajo slovensko srednjo šolo, vpisalo na agrarne fakultete.

IZ ŠTEVERJANA

V četrtek, 1. maja, se je v lepem borovem gozdičku v Števerjanu zbrala velika množica. Na sporedu je bila prvomajska prireditve, ki se je udeležilo zlasti mnogo mladine.

Prirediteljem moramo letos čestitati, ker so spored tako sestavili, da se je zaključil v dveh urah. Saj predolge prireditve, zlasti na prostem, ljudi le preveč utrujajo, ker jim često ne morejo dobro slediti.

Posamezne točke sporeda je napovedoval domači kaplan g. Simsič.

Nastopili sta dve skupini pevskih zborov in vsaka je zapela po tri pesmi. Prvo so sestavljali pevski zbori iz Pevme, Jazbin, Podgore in Števerjana. Vodil jo je priznani pevovodja France Valentinčič ml. iz Pevme. Drugo skupino pa so tvorili pevski zbori iz Doberdoba, Jamelj in Rupe. Njih pevovodja je bil g. Maks Debenjak.

Na sporedu je nato bila zelo zabavna burka, ki so jo gledalci spremljali z velikim zanimanjem.

Prirediteljem in vsem, ki so na slavlju sodelovali, iz srca čestitamo k lepemu uspehu in se jim zahvaljujemo za vesele trenutke, ki smo jih preživeli med števerjanskimi borovi.

Silno nas je tudi razveselila vest, da je števerjanska cerkvena uprava kupila od vojne porušeno Formentijevo poslopje ter bližnji gozdiček.

Števerjanci in ostali goriški Slovenci, upamo, da se cerkveni upravi v kratkem času posreči obnoviti staro graščino barona Formentinija in jo preurediti v prijeten kulturni dom slovenske narodne manjšine na Goriškem.

IZ DOBERDOBA

Prejšnji torek je goriški prefekt dr. Nitri izdal odlok, s katerim je za dva meseca odstavil doberdobskega župana Andreja Jarca kot predstavnika države. Na njegovo mesto je imenoval prefekturnega uradnika dr. Carrato. Prefekt je ukrep objavil na podlagi ovadbe doberdobskih orožnikov, češ da je župan skupno s podžupanom Jožefom Pahorjem iz Jamelj svojevoljno vdrl v zasebno stanovanje jameljskega župnika Jožefa Štante.

Kar zadeva prefektov ukrep, smo trdno prepričani, da je bil prenačilen in pretiran, zlasti če ugotovimo, da vso zadevo že proučuje sodišče v Tržiču. Ali bi ne bilo bolj modro, če bi prefekt počakal na razsodbo sodišča? Če bi se to zgodilo, bi vsaj odpadel vsak sum, da gre za ukrep, za katerim se skrivajo morebitni naklepi v zvezi s političnimi volitvami. Tako pa je sum upravičen.

Na drugi strani imamo pa vtis, da sta se prenačilila tudi župan in podžupan, saj je znano, da nista jameljskemu župniku g. Štanti preveč naklonjena. Če bo potrebno, bomo o tej neprijetni zadevi še spregovorili.

IZ SOVODENJ

Naša občina je v pritličju občinskega doma pripravila prostore za materinsko posve-tovalnico, zdravniško ambulanto in urad za delo. Pripravila je obenem prostore za so-vodenjski poštni urad. Že pred časom si jih je ogledal poštni nadzornik iz Vidma ter naprosil ministrstvo, naj se urad čimprej odpre.

V ponedeljek preteklega tedna so pri nas pobirali pristojbino za kmečke vozove. Kmetje so dobili tablice in znamke, ki jih bodo pritrtili na vozila. Za navadne vozove so morali plačati 1.400 lir, za vozove z gumijastimi kolesi pa 1.700. Pristojbina je vsekakor previsoka, kajti kmetje morajo plačevati še drugo pokrajinski upravi.

V Gabrijah je v nedeljo na posestvu Franca Pavletiča zopet izbruhnil požar, ki je povzročil 50 tisoč lir škode. Ogenj je najbrž zanetil nepreviden kadilec, ki je po nemarnosti vrgel ogorek v suho travo.

Naša igralska družina, ki je pred kratkim uspešno nastopila s Poslednjim možem v Gorici, bo 15. maja gostovala v Kostanjevici na Krasu. Igro režira g. Mirko Kuzmin.

IZ TRŽIČA

V nedeljo so v Tržiču splovili 36.000-tonsko petrolejsko ladjo Esso-Trinidad. Gre za eno izmed 5 enakih, ki jih je v naših ladjedelnih naročila neka panamska družba.

Izmed 23 držav, za katere so tržiške ladjedelnice od leta 1920 gradile ladje, zavzema Panama tretje mesto, pred njo sta Italija in Anglija.

Minister za kmetijstvo Colombo je konec tega tedna obvestil tržiško županstvo, da je odredil izplačila 100 milijonov v korist Konzorcija za izsušenje Rizane. V tem tednu bo minister obiskal tudi Tržič, kjer bo imel volilno zborovanje.

Na seji občinskega sveta, ki je bila v sredo preteklega tedna, sta iz upravnega odbora izstopila socialdemokratska svetovalec German in dr. Morpurgo.

Bivša odbornika obtožujeta demokrščansko večino, da je konservativna, in računata, da bo socialno demokratska stranka zaradi njunega odstopa pridobila nekaj glasov pri prihodnjih volitvah.

IZ PODGORE

Že od bele nedelje dalje je podgorska župnijska dvorana od oblastev dovoljena, tako da se v njej lahko prirejajo katerekoli predstave. S tem je postala važno in prijetno zbirališče za naše ljudi in pomembna kulturna ustanova.

V nedeljo smo Podgorci slovesno praznovali god sv. Gotarda, ki so ga naši predniki že od davnih časov častili. Letošnji praznik je bil še toliko slovesnejši, ker je ta dan bilo prvo sv. obhajilo.

KRIZA V TOVARNI SAFOG

Tovarna SAFOG v Stražicah se že nekaj mesecev nahaja v hudi stiski, ker ji primanjkuje naročila. Od vseh oddelkov deluje v polnem obsegu le jeklarna. V os a ih so delavci zaposleni le od 24 do 40 ur tedensko. Notranje komisije livarne so pozvale vse sindikalne organizacije, naj se potrudijo, da se razmere čimprej uredijo, kajti mnoge delavske družine so zaradi premajhne zaposlitve hudo oškodovane.

IZ MEDANE

V nedeljo smo položili k večnemu počitku mater g. Hermana Srebrniča, župnika v Izoli. Polkojnica je umrla po daljši bolezni in hudem trpljenju. Pogreb je bil zares veličasten. Domači pevski zbor ji je pod vodstvom g. Ludvika Zorzuta zapel prelepo žalostinko Jaz sem Vstajenje in Življenje.

Blagi materi naj sveti večna luč. Njenim otrokom in sorodnikom izrekamo globoko sožalje. Sožalju se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

OPOZORILO VRTNARJEM!

Goriško Kmetijsko nadzorništvo prodaja po ugodnih cenah paradiznikove sadike raznih vrst.

DVIGNITE VOLILNA POTRDLILA!

Goriško županstvo poziva vse volivce, ki niso dobili volilnih potrdil na dom, naj jih čimprej dvignejo na občinskem volilnem uradu. Tu morajo tudi javiti, kje danes stanujejo. Na istem uradu se morajo zglasiti tudi volivci, katerih podatki na volilnih potrdilih se ne strinjajo s tistimi na osebnih izkaznicah, kajti drugače ne morejo voliti.

VISOKOŠOLSKE STIPENDIJE

Vlada Zapadne Nemčije je razpisala 8 študijskih stipendij za dobo 10 mesecev. Zanje lahko zaprosijo visokošolci, ki so ali bodo v kratkem diplomirali. Prošnjo je treba vložiti na zunanje ministrstvo do 27. maja.

Eno študijsko stipendijo za leto 1958-59 je razpisala tudi Finska. Kogar zanima, naj vloži do 20. maja prošnjo na zunanje ministrstvo.

VESEL DOGODEK

Dne 1. maja se je družini g. Lavka in gospe Ide Bitežnik iz Gorice rodil lep in zdrav sinček. K veselumu dogodku srečnim staršem iz srca čestitajo vsi prijatelji in znanci.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Beneška Slovenija

IZ ČEDADA

V prvih dneh meseca maja lanskega leta so sneg, mraz in slana uničili skoro vse kmečke pridelke. Kmetje v Furlaniji in tudi pri nas v Slovenski Benečiji so pretrpeli strašno škodo. Pokrajinski kmetijski urad je škodo ocenil. Samo v nadiških dolinah je znašala okrog 350 milijonov lir, v vsej Beneški Sloveniji pa nekaj nad pol milijarde. V začetku julija pa je še toča potolkla tisto malo, kar je ostalo v vaseh občine Grmek in drugih krajih pod Kolovratom.

Pokrajinska organizacija neposrednih obdelovalcev zemlje je zahtevala tri stvari: kmetje bi morali dobiti odškodnino v denarju; tistim, ki imajo zemljo v najemu, bi morali znižati najemnino; vse kmete pa bi bilo treba oprostiti državnih in krajevnih davkov. Iz te moke pa ni bilo nič. Časniki so o stvari veliko pisali, poslanci in senatorji so tekali okoli in obljubljali hitro in veliko pomoč, ki jo bodo dosegli v Rimu od vlade, toda iz vsega tega ni bilo nič.

Ko smo pred nekaj dnevi začeli sejati korožo in krompir, je pa prišla naposled pomoč za lansko škodo. Za vso Furlanijo, ki je imela lani okoli 15 milijard škode, so dali 1500 stotov žita.

Od teh je odpadlo na Beneško Slovenijo, ki je pretrpela nad pol milijarde škode, vsega skupaj 654 stotov. Na vsak milijon škode pride po en stot žita. Beneški Slovenci so tudi za to pičlo in zakasnelo pomoč hvaležni, čeprav vsa stvar nekam preveč diši po volilnem golažu in testeninah, ki jih ob volitvah deli v Neaplju monarhist Lauro.

Zopet moramo žal poročati o smrtni nesreči, ki se je dogodila na državni cesti, ki pelje iz Čedada proti nadiškim dolinam. Ko se je 27-letni Pavel Blazutič iz Sovodenj, kateri dela pri namestitvenem uradu v Šempetru, peljal na motornem kolesu iz Čedada, se je zeletel s precejšnjo silo ob 60-letno Blaisi, ki je vozila v isti smeri. Pri padcu si je nesrečna žena pretresla možgane in nato so jo prepeljali v mestno bolnico. Izdihnila je, preden so zdravniki ugotovili vse njene poškodbe. Naj pokojnici sveti večna luč, njenim preostalim pa izrekamo iskreno sožalje.

IZ SREDNJEGA

Prav je, da se tudi iz naše občine tu pa tam v listu oglasimo in povemo ljudem, kako poteka pri nas življenje.

Najprej moramo ugotoviti žalostno resnico, da ima tudi naša občina vedno manj prebivalcev, ker število izseljencev trajno raste. V tujini je nad 400 domačinov, od katerih se jih je 150 za stalno izselilo, 250 pa je sezonskih delavcev. K temu je treba prišteti še okoli 100 žensk, ki si kot hišne pomočnice služijo vsakdanji kruh po raznih krajih Italije. Tako je zaradi gospodarske bede skoraj ena tretjina naših občanov izgnana iz svojih domov. Najbolj žalostno pa je, ker nimamo prav nobenega upanja, da bi se naše gospodarske razmere izboljšale.

Oblastva se za vprašanje izseljevanja prav nič ne brigajo. Njihova brezbržnost je že tako globoko ukoreninjena, da niti ne poizkusijo kaj zares učinkovitega ukreniti. In zato število izseljencev iz dneva v dan raste, namesto da bi padalo.

Oblastva se spomnijo naših krajev, le ko se bližajo državnozbornske ali pokrajinske volitve. Tedaj nekaj store, da spravijo ljudi na volišče. Tako so tudi pri nas otvorili dve delovišči; eno bo zgradilo cesto, ki bo povežala Srednje z Idrijsko dolino, drugo bo pa popravilo pokopališče v Oblici. Gre za zares potrebna javna dela, toda državni prispevek ni žal tako velik, da bi mogli delo v kratkem izvršiti. Delavci prejmejo 600 lir dnevno, kar je nekaj več kot nič.

V naši vasi bi bila potrebna še cela vrsta javnih del. Treba bi bilo zlasti čimprej napeljati vodo, zgraditi šolo v Srednjem in Oblici ter popraviti razne ceste. Oblastva so ta nujna javna dela že večkrat obljubila, a jih niso uresničila. Mi pa smo obljub že siti. Ljudstvo je nezadovoljno in razočarano, saj se njegova znana potrpežljivost le preveč zlorablja.

IZ ČENOBOLE

Čenobola je precej velika gorska vas. Ker so hiše zgrajene druga ob drugi, so vaške poti zelo tesne. Ko našim trgovcem in gostilničarjem pripeljejo razno blago, se tovarnik ne more nikjer obrniti in se mora zato ustaviti pred vasjo. To oviro bi pa lahko odstranili, če bi bilo med vaščani več sloge. Sredi vasi stoje ruševine cerkvenega stolpa, poleg katerega je nekoč bila cerkev, ki so jo pa morali porušiti ter jo zgraditi drugod. Če bi stolp odstranili, kar se bo moralo prej ali slej gotovo zgoditi, bi imeli sredi vasi zares lep trg, na katerega bi bili lahko vsi ponosni. Zato je prav, da se vaščani čimprej dogovorimo o zgradnji vaškega trga. Občina pa naj poskrbi, da nam za to delo priskoči na pomoč tudi država, ki naj da primeren prispevek.

31

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Ko se je cesar vračal domov, mu je Elizabeta šla naproti v Miramar. Sončni zimski dnevi pod našimi kraškimi rebri so dvojico zadržali nekaj dni v belem gradu. V začetku decembra je pa odpotovala v Rim, kjer so se zbrali 8. decembra 1869 škofje s vsega sveta na cerkveni zbor. Cesarica se je čudila v cerkvi sv. Petra »morju škofovskih kap«; sedem ur slovesnosti se ji je zdelo malo preveč. Naslednji dan je bila avstrijska cesarica sprejeta pri papežu Piju IX., čeprav se je mudila v Rimu »inkognito« le kot gost sestre, neapeljske kraljice.

Rimski tedni so kmalu minili. Cesarica se je morala vrniti, ker je grozil Evropi nov spopad med Francijo in Prusijo.

Cesar išče zlato

Cesar se je v svoji politiki do Madžarov uštel. Računal je, da bodo po kronanju v Budimpešti z vso vnemo podpirali njegovo politiko, ki je šla predvsem za tem, da se maščuje zaradi zmage Prusov pri Sadovi leta 1866. Minister Beust je francoskemu cesarju Napoleonu III. brzojavil, da mu bo Avstrija v bodočem sporu s Prusijo pomagala. Toda ne on ne Franc Jožef nista pomislila, da je za vojno treba denarja, orožja in pripranka vodilnih politikov.

Kar se tiče orožja, je avstrijsko vrhovno poveljstvo pojasnilo Francozom, da so avstrijski polki oboroženi še po starem s kretilniki in da se ne morejo meriti z Moltkejevimi četami.

Kakšno je pa bilo mnenje Ogrov o podpori Franciji proti Prusiji, je povedal ministrski predsednik Juliji Andrassy, ki je zadržano izjavil, da ne bo Ogrska šla po kostanj v žerjavico ne za Nemce ne proti Nemcem. Andrassy je v zunanji politiki zasledoval cilj, da bi Madžari dobili vpliv nad balkanskimi Slovani in izpodnesli Rusiji noge na tem polotoku. Zato je Napoleon III. ostal 1870. sam, čeprav se je Franc Jožef I. hotel v svoji »realistični« politiki z njim povezati, samo da se maščuje nad Prusi.

Iskal je zlato, kjer ga ni bilo.

Cesar je že bil take narave, da je le cesarici Elizabeti nekaj zaupal, »podložnikom« in niti ministrom pa nič; le če mu je kak tujec kaj nasvetoval, se je brž navdušil.

Trije tički

Leta 1867, hitro po burnih političnih dogodkih, so se pojavili na Dunaju trije skrivnostni tujei. Našli so se na pariški svetovni razstavi in so se predstavili drug drugemu.

Prvi je bil španski grof Josè de Fresno y Landres, drugi je tudi nosil imeniten naslov napoleonskega viteza iz Neaplja don Jimenez Antonio de la Rosa; na vizitki je imel tudi natiskano, da je polkovnik cesarsko-mehičkih orožnikov. Oba, španski grof in italijanski vitez, sta imela uglajen svetovljanski nastop in sta zviška gledala na preprosti svet. Tretji v družbi je bil pa pater, tako se je vsaj predstavljal, Romualdo Roccatoni. Močan, širokopleč mož, ki je sanjavo zrl v daljavo.

Že sama imena so zvenela od sile skrivnostno in romantično. Trojica si je pa znala tudi ugladiti tla v nekaterih redovnih hišah. Preko teh, češ da imajo velikanske, svet obračajoče načrte, so prišli do cesarjeve matere nadvojvodinje Sofije. Takrat je živela v Ischlu, že odmaknjena od sveta in stvarnosti, zatopljena v žalost zaradi smrti Maksimilijana v Mehiki. Kljub vsemu je pa njena beseda še dosti zalegla in odprla vrata trem ptičkom do cesarjeve pisarne.

Po enem tednu so že čakali vsi trije na sprejem pri vladarju. Pred njimi je šel glas, da bodo predložili načrte, kako se spremenijo nežlahtne kovine v zlato. Nič manj kot to! Smisel za alkimijo je že bil od nekdanj prirojen v habsburški hiši. Rudolf II. je podpiral Tycho de Braheja, enako tudi Ferdinanda II. in III., ki sta od zvezdogledov in alkimistov pričakovala zlato. Zakaj bi tudi Franc Jožef, čeprav v 19. stoletju, ne poskusil, ko je za zunanjo politiko potreba v prvi vrsti zlata in potem še zlata.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Za organizirano demokracijo

Teorija o organizaciji je znanost. Razmišljanje o njej koristi vsakomur, ki mu je pri srcu boj za organizirano demokracijo. V ta namen moramo opredeliti pojme, kot so: organizacija, edinost, avtoriteta, disciplina, demokracija.

ORGANIZACIJA

Organizacija je skupnost ljudi z istim ciljem. So cilji, katerih posameznik ne more izbojevati: tako n. pr. osvoboditev naroda, uresničenje socialne pravičnosti, odprava nepismenosti in tako dalje. Te cilje utegne uresničiti le več ljudi skupaj. Če se več ljudi odloči za skupni cilj, nastane organizacija. Organizacija je torej zaradi cilja.

Več ljudi skupaj še ni organizacija. Gledalci v kinu ali na nogometni tekmi niso organizacija. Med njimi mora biti notranja vez. In ta notranja vez je skupni cilj. Imeti isti cilj se pravi, da zanj več ljudi zavestno združi svoje sile in delo.

EDINOST

Cilj družji ljudi le namišljeno, ker predstavlja nekaj, kar moramo šele doseči. Stvarno veže ljudi le njihova volja, da izbojujejo skupni cilj. Hotenje cilja napravi šele iz skupnosti organizacijo ter ji daje obstoj in enovitost.

Edinost volj je dvojna: edinost glede cilja, edinost glede sredstev.

Edinost glede cilja! To je prvi korak na poti do cilja. Organiziranost je sama na sebi sredstvo. Za to edinost se mora truditi vsakdo, ki mu je pri srcu cilj. Kdor edinost ruši, ruši tudi cilj.

Edinost glede sredstev! Ljudje se pogosto strinjajo glede ciljev, a jabolko razdora so sredstva.

Edinost glede sredstev je potrebna, ker drugače ne pride do združitve sil in dela. Sredstva je treba najprej ugotoviti in nato izbirati. Izbira je večkrat težka, ker moramo odločati med zamislivi več članov. Pri tem često igrajo vlogo tudi samoljubje in osebne koristi, katerih ni vedno lahko podrediti blaginji skupnosti. Bolj kot kjerkoli velja tu starodavno načelo: oseba v ozadje, stvar v ospredje!

Če se edinost glede sredstev popolnoma razbije, tudi cilj propade.

AVTORITETA

Avtoriteta je pravica odločanja in ukazovanja v organizaciji.

Avtoriteta (posameznik ali odbor) ohranja edinost glede cilja ter ustvarja edinost glede sredstev.

Njena prva dolžnost je skrb za edinost, prva pravica pa odločanje oziroma ukazovanje.

Ohranjanje edinosti glede cilja! Nosilci avtoritete vodijo organizacijo, delijo in nadzorujejo delo, navdušujejo člane ter jih izobražujejo, gojijo pri sebi in drugih čut vzajemnosti, odstranjujejo ovire proti edinosti.

Ustvarjanje edinosti glede sredstev! Katero mnenje o sredstvih naj v organizaciji zmagaja? Začetnik bi kaj hitro odgovoril: najpametnejše! Toda s tem samo sprožimo novo vprašanje: katero mnenje je najpametnejše?

Zaradi tega je treba najprej odločiti, katero mnenje naj zmagaja. Obvezno za vse postane mnenje ti stega, kateremu je odločitev po pravilniku prepovedana. To utegne biti predsednik, odbor ali večina skupščine.

Edinost glede sredstev se torej ustvarja z odločitvami. Seveda se mora nosilec avtoritete vzgajati v nepristranosti ter v požrtvovalnosti za tovariše. Vedno mora misliti na cilj organizacije ter zaradi njega po potrebi zavreči tudi lastno mnenje.

DISCIPLINA

Disciplina je pripravljenost volje, da uboga. Ubogljivost! Zaradi cilja dajemo prednost edinosti pred lastnim mnenjem. To je posledica spoznanja, da je mnenj mnogo, a je moč izvesti le eno. Skupno življenje organizacije vpliva prav zaradi discipline močno na vzgojo značaja (mladih in starih) ter razvije kreposti, ki se v osamljenosti ne bi razvetele.

Kak današnji fantalin se upira starejšim, le da bi dokazal »močno voljo«. To je le pomanjkanje omike ter znak notranje razrvanosti. Močna volja je najbolj potrebna ravno za disciplino v organizacijah.

Človek je socialno bitje. V duhu in zlasti značaju ne more rasti brez discipline.

DEMOKRACIJA

Meje avtoritete postavljata organizacijski cilj in demokracija. Disciplina je le sredstvo za doseg skupnega cilja. Od tod njena obveznost, njena moralnost in njen obseg.

Noben človek ni sam po sebi drugemu podrejen. Neupravičeno podrejanje je zanikanje lastne volje.

Neuporabljanje lastne volje v množičnem obsegu pa privede do suženjskega »malikovanja osebnosti«, o katerem dandanes toliko razpravljajo.

Poedinec je običajno član več organizacij (stranke, države, Cerkev). Vsaka mu lahko ukazuje na svojem področju, nobena pa ne v vsem. Nihče nima pravice, da človeka in njegovo svobodo popolnoma podjarmi.

Iz tega sledi, da mora biti osnova organizacije — demokracija. Biti demokrat pa pomeni privzgojiti si demokracijo, da postane del našega značaja. Pravila o demokraciji zgolj na pamet znajo tudi samodržci!

»Demokracija — je dejal Masaryk — je diskusija! Naj mi bo dovoljeno dodati: diskusija in — olika! Olika zlasti v odnošajih med ljudmi različnih nazorov, sicer je vse poudarjanje demokracije samo prazno besedičenje.

Egidij Vršaj

Nova številka „MLADIKE“

Pred dnevi je izšla aprilka številka Mladike, ki prinaša na uvodnem mestu članek Iv. Theuerschuhha »Delo je dopolnitev življenja«. V njem se podarja misel, »da je ena največjih dolžnosti sedanjih družbe, da odpira delavski mladini pot v duhovni svet. Le kdor prizna, da ima tudi delavec duševne potrebe, bo spoznal, da zgolj stvarno blagostanje še ni rešilo delavčevih problemov«.

Leposlovje so prispevali Anica Pertot, Lučka Komac, Franc Jeza, Marij Maver, Slavko in nepodpisani avtor sonetnega venca »Poskus brez srca«. Posebno zanimiv je »poskus«, ki ga je nekje odkril Rafko Vodeb in je bil skovan med vojno v Srbiji od slovenskega izgnanca. Venec obsega z magistratom vred petnajst sonetov, v katerih najdemo grenko razmišljanje o »človeških poskusih brez srca«. Pesnik pride do spoznanja, da

»Nadčlovek blazno misli svoje zvanje in meri v neizmernost si korake; svobode morja so krvi le mlake, prividi zarj le gorja spoznanje«.

Bridko je spoznanje, da »omame trup so množice popile in modra govornica le zaman je«.

Vendar venec ne izzveni v pesimizem, ampak v spoznanje: »za Golgota se pno Vstajenja dnovi. Sladak nemir nas v nove zarje žene«.

Sonetni venec je miselno poglobljen, a žal formalno in zlasti jezikovno nedognan.

(Nadaljevanje na 10. strani)

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

14 Pripovedoval mi je, kaj se je zgodilo novega, odkar so me aretirali. Posebnih novic ni bilo. Ponekod so vrgli partizani progo v zrak, bilo je tudi nekaj večjih spopadov med partizani in domobranci ter Nemei, a to so bile stvari, ki smo jih bili navajeni. Bolj so zanimale mene in vse, ki smo bili že več časa zaprti, novice zavezniških radijskih postaj. Vsa Ljubljana je hlepela po vesteh, ki bi upravičile upanje, da bo še to leto konec vojne, a mi, ki smo bili zaprti, smo si takih vesti seveda najbolj želeli. Edino od konca vojne in zavezniške zmage smo lahko upali osvoboditve. Toda novice, ki so jih prinašali s seboj na novo aretirani, niso bile bogve kako tolažljive. Na vzhodni fronti je res šlo dobro, toda vprašanje je bilo, ali bodo Rusi s spomladansko ofenzivo že dokončno razbili nemške armade. Vse je zaviselo po naših mislih od tega. Od druge fronte nismo bogve kaj pričakovali. Počasi se je ljudi prijelo prepričanje, da bodo Angleži in Amerikanci udarili šele takrat, ko bo vojne že skoro konec in ko bodo že Rusi ter uporni narodi v Evropi sami dokončno pokvarili in onemogočili nemški vojni stroj. Nekaka gluha jeza na zahodne zavezničke in njihovo preračunljivost ali strah pred tveganjem ter politično kratkovidnost je vrtila v nas vseh, dasi nihče ni hotel o tem govoriti in razkriti svojih misli. Bilo je, kakor da se vsak boji priznati, da je razočaran, kot da bi odkrite besede ubile zadnje skrito upanje v nas. Toda iskričica upanja, da se bo zgodilo nekaj nepredvidenega in velikega, kar bo pospešilo konec vojne in našo rešitev, je le še tlela v naših srcih. To je bil vzrok, da je večina zatrjevala sebi in drugim, da bo vojne še tisto leto konec, čeprav mogoče tega nihče ni verjel. Vsakdo je hotel prepričati bolj sebe kot druge.

Gospod Klun mi je tudi povedal, da si moja gospodinja, gospa Perova na Friškovcu, njegova sosedka, prizadeva, kolikor si more, da bi poizvedela, kaj nameravajo z menoj. Skušala je celo po nekaterih ljudeh posredovati zame, a stvar je bila seveda popolnoma brezupna. Zvedela pa je po ovinkih, da me nameravajo poslati v Dachau. Ta novica me niti ni bogve kaj potrla, ker sem že tako bil pripravljen na kaj takšnega. Bilo mi je celo ljubše, kot da bi me poslali v Begunje. Vendar pa še nisem bil prepričan, da bo res tako.

Naslednje dni sem prejel od gospe Perove zavoj s perilom in obleko, kar je bil znak, da je res prepričana, da bom moral v Dachau.

Dvome o tem mi je dokončno pregnal policijski komisar dr. J. K. Bil je doma iz naših krajev in moj sošolec iz gimnazije, kjer sva bila tudi člana istega dijaškega literarnega društva. Nisva bila ravno prijatelja, vendar pa dobra tovariša v šoli in tudi pozneje na univerzi, četudi se v svojih nazorih nisva ravno strinjala. Že v gimnaziji je pisal kar dobre črtice, v katerih je opisoval trpljenje revnih haloških viničarjev ali pa življenje njihovih sinov, ki so se prebijali skozi gimnazijo največkrat brez vsake podpore od doma. Tak študent je bil tudi sam. V začetku vojne je objavil knjigo novel s podobnimi motivi, s katero je vzbudil pozornost. Toda ambicioznost, ali boljše rečeno nekak gon po uveljavljanju in morda tudi nekaka skrita želja po maščevanju nad meščanskim okoljem, ki ga je kot revnega haloškega študenta odtrajalo in preziralo, so ga vedno bolj pehali v vrste mladih fanatikov, kjer so si taki občutki lahko dali duška, če jih je znal kdokoli zaviti v prave fraze, tako da se je končno znašel na položaju enega izmed najodgovornejših ljudi takratne ljubljanske politične policije.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

ČEŠNJE BODO ČRVIVE, ČE...

Še pred nedavnim so češnje bile v naših krajih zelo važen in prvi letni kmečki dohodek. Desetine in desetine železniških vozov češenj so izvozili v Srednjo in Zapadno Evropo, pred desetletji celo v Varšavo in pred prvo svetovno vojno tudi v Petrograd, današnji Leningrad. Danes zaradi različnih vzrokov temu ni več tako. Najglavnejši pa je črvičnost naših češenj. Žalostno je, da niso črvice samo prav zgodnje sorte, temveč da se črvičnost vedno bolj širi, posebno v letih, ko češnje ostanejo kar na drevesu, ker jih zaradi bolezní ni mogoče prodati. Letos pa preti nevarnost, da bodo črvice tudi zgodnje sorte, ker bodo dozorele mnogo pozneje kot druga leta. Poleg tega je verjetno, da bo letos zgodaj letala češnjeva muha in odložila jajčeka na dozorevajoči plod.

Proti črvičnosti češenj še nedavno tega sploh nismo imeli učinkovitega sredstva, temveč smo se lahko proti temu zlu borili samo posredno, in sicer tako, da smo drevesa povsem obrali, prekopalí zemljo pod drevesi in ji obenem gnojili z apnenim dušikom (calcioecianamide). Ta namreč ožge zalego, ki prezimuje pod drevesi. Nekoliko so zalegla tudi kemična sredstva (kot moschicida Berlesí), a končni uspehi so bili pičli, ker so se proti češnjevi muhi le redki sadjarji in kmetovalci borili. Večina se za muho sploh ni brigala.

Rogor

Danes imamo proti češnjevi muhi učinkovito sredstvo, in sicer Rogor, katerega že več let z uspehom uporabljajo tudi proti oljariči, to je muhi, ki povzroča črvičnost oliv in s tem znatno zmanjša količino in dobroto pridelka.

Rogor se v trgovini prodaja v obliki tekočine. Sto gr Rogora pomešamo s 100 litri vode, in sicer takole: Odgovarjajočo količino Rogora pomešamo najprej z malo vode, nato vse skupaj prilijemo k ostali vodi in dobro premešamo.

Kdaj škropimo?

Tako pripravljeno škropilo poškrpimo z navadnimi nahrbtnimi škropilnicami — seveda gre bolj hitro z motornimi — vse veje, kjer so plodovi, ki morajo postati vsi mokri. Škropilo pronikne v plod, kjer zamori tudi komaj izležena jajčeka češnjeve muhe. Tak plod ne bo črviv.

Važno pa je, kdaj škropimo. Delo moramo opraviti, ko so plodovi že precej razviti in začne njih zelena barva bledeti, torej preden postanejo rdeči. Da škropimo ob pravem času, je potrebno drevesa in razvoj plodov opazovati več dni zaporedoma. Škropiti moramo, brž ko opazimo na vejah, ki so obrnjene na jug in so zato od vetra bolj zaščitene in tudi prej napadene, prve znake vbovljajev v plod.

Škropili ne bomo seveda v vetrovnem vremenu in tudi ne tik pred dežjem. Rogor učinkuje, če vsaj 4 ure po škropljenju ne začne deževati.

Rogor je fosforov ester in je zato strupen. Takšen se pa ohrani le malo časa, tako da so plodovi ob uživanju popolnoma zdravi. Kljub temu moramo pri škropljenju paziti, da nimamo ranjenih rok in da nam škropilo ne pride ne v oči ne v usta.

Zaključek

Vsak hl (100 litrov) tako pripravljene škropila stane nekaj nad 300 lir, torej sredstvo ni posebno drago. V trgovini se Rogor prodaja v škatlah po 1/2 kg in vsaka zadoštuje za 5 hl škropila.

Ni pričakovati, — četudi bi bilo koristno — da bodo že letos vsi naši gojitelji češenj poškrpili vsa drevesa s tem škropilom. Nujno pa je, da napravijo vsaj nekaj poskusov posebno s sortami, ki so na trgu navadno visoko cenjene, a drugače rade postanejo črvice. To lahko naredimo tem lažje, ker moramo poškrpiti samo eno drevo, pa ne bo imelo črvičnih plodov, čeprav bi rastle sredi drugih nepoškrpljenih dreves.

Gojitelji češenj, naredite ta poskus! Obnoviti je namreč treba sloves naših češenj, kar bo le v veliko korist vsega gospodarstva.

EVROPSKI TRG ČEŠENJ

V Evropi pridelava največ češenj Nemčija, na drugem mestu je Italija z letnim pridelkom okoli 1.300.000 stotov. Nemčija je pa obenem največja uvoznica češenj, posebno iz Italije.

Italija krije sama skoraj 90% meddržavne evropske trgovine s češnjami, ki dosega letno okoli 250.000 stotov; ostalih 10% pride predvsem na Belgijo in delno na Jugoslavijo. Znatno je pridelok češenj tudi v Španiji, v Franciji, Angliji in Avstriji ter Švici, a le za domačo potrošnjo.

UPRAVA KMETIJSKEGA KONZORCIJA V GORICI

Predpreteklo nedeljo je bil v Gorici občni zbor Kmetijskega konzorcija. Pred volitvami novega upravnega odbora je o delovanju konzorcija poročal predsednik dr. Sergij Cosolo.

Za novi odbor so bile predložene tri liste. Zveza julijskih kmetovalcev (veleposestniki) je dobila osem odborniških mest in vsak odbornik je prejel po 24 glasov.

Športni pregled

TRŽASKI IN SEŽANSKI ŠPÓRTNIKI

Preteklo nedeljo so se v Sežani pomerili v košarki, odbojki in šahu tržaški in sežanski mladinci; srečati bi se morali tudi v namiznem tenisu, toda tekmovanje je zaradi tehničnih razlogov odpadlo.

V telovadnici Partizana so se v odbojki najprej pomerili moški predstavniki. Borba je bila zelo zanimiva in se je zaključila s tesno zmago Tržačanov. Izid je bil v prid Tržačanov s 3:2 (1:15, 15:6, 14:16, 15:11, 15:12), ki so nastopili v naslednji postavi: Jurkič, Pavlica, Sluga, Patrizio, Furlanič in Zdravlič. Tržaška ekipa je bila zelo vigrana tako v napadu kot v obrambi. Dobro so se izkazali Pavlica, Jurkič in Sluga.

Tržačanke, katerih ekipo so sestavljale Pavletič, Hmeljak, Širca, Batista, Štoka in Metlika, pa so bile odločno poražene 1:2 (15:5, 3:15, 0:15). Sežančanke so igrale bolj umirjeno in so spretno izrabljale napake nasprotnic. Od Tržačank so se častno odrezale le Batista, Pavletičeva in Hmeljakova.

Tržaški košarkarji so dosegli veliko zmago. Izid 52:27 (28:17) jasno dokazuje premoč gostov. Vsa igra se je oslanjala zlasti na odličnega Bradača, ki je tudi dosegel največ košev. Za tržaško ekipo so igrali: Bradač 24, Patrizio 13, Babič 5, Furlanič 4, Pavletič 2, Pavlica 2, Volk 2 in Bajec.

Združenje neposrednih obdelovalcev zemlje, v kateri imajo večino demokristjani, je dobilo 4 odborniška mesta (Ballaben, Furlani, Grion in Silvano Comelli) in vsak odbornik po 19 glasov. Socialkomunistična lista pa je dobila 5 glasov.

Tudi te volitve dokazujejo, da italijanski kmet do danes še nima svoje zares pristne stanovske in gospodarske organizacije, kar je, kot smo že večkrat poudarili, največja hiba italijanskega socialnega življenja.

ŽENSKI KOTIČEK

OBRAZ PRED SPANJEM

Zvečer, preden greš spat, ne pozabi si temeljito očistiti obraza, kar je zelo važno, če hočeš, da bo lice sveže. Koža mora biti čista, da lahko diha. Vzemí nekoliko čistilne kreme in si z njo enakomerno namaži obraz in vrat ter pusti, da nekaj časa leži na koži. Potem jo odstraniš z vato. Posebno temeljito si moraš očistiti kožo na bradi in ob nosu, ker se na teh mestih rade zamašijo znojnice. Previdno pa si očisti kožo okrog oči, ker je tu zelo občutljiva in tu najraje nastanejo gube. Namesto kreme lahko za čiščenje uporabljaš dobro obrazno vodo.

NAŠI RECEPTI

PIJACE IZ MLEKA. Mleko s slivami: Dobro zrele slive razkostiš, osladiš, primešaš mleku ter dobro razžvrklaš. Na 1 liter mleka rabiš 10 dkg češpelj in jedilno žlico sladkorja. **Mleko z orehi, lešniki in mandeljni:** Oluščena jedrca zmelješ na strojčku in vse primešaš mleku, osladiš in dodaš za zboljšanje okusa limonšino lupino. Okus lahko zboljšaš tudi s sadnim sokom ali sirupom (malinovec, bezgov sok ali podobno).

DROBNI NASVETI

— Če strižeš gumbe, se ti lahko pripeti, da poleg gumba odrežeš tudi nekoliko blaga. To preprečiš, če med gumb in blago vtakneš vilice.

— Les sprejema in oddaja vlago. V novih poslopih moramo zato postaviti pohišstvo vsaj 20 cm od stene, da ne vsrkajo vlage. Novo stanovanje moramo mnogo zračiti in po potrebi odpirati ponoči predele in vrata omar.

— Če je soba zakajena, ni dovolj, da jo pred spanjem samo prezračiš. Tobačni vonj se zaje v vse tkanine in stene. Vonj najbolj temeljito odstraniš, če obesiš preko noči sredi sobe vlažno gobo ali pa večjo krpo, ki bo vsrkala tobačni vonj.

Šahovske partije so se odigrale v kavarni Sport, in sicer na treh deskah. Tržačani, ki so nastopili brez svojih najboljših igralcev, so srečanje izgubili z izidom 1:2. Posamezni izidi so: Bernetič - Rudež 0:1, Valenčič - Kovačič 1:0 in Piško - Pahor 1:0.

Tržaško ekipo v namiznem tenisu so sestavljali Bajec, Merlak, Germani in Kovačič.

dt

SPORT PO SVETU

Šah — Dne 2. maja se je v Moskvi končala 21. partija šahovskega srečanja, na katerem nastopata svetovni prvak Smislov in Botvinnik. Ta partija se je zaključila z remijem. Izid dvoboja 12:9 je torej v korist izzivalca, ki potrebuje samo še pol točke, da si osvoji naslov svetovnega prvaka. Do zaključka srečanja manjkajo še 3 partije.

Tenis — V polfinalu tekmovalja za Davisov pokal v vzhodni coni so v Tokiu Filipini premagali Japonsko s 3:2.

Košarka — V povratni tekmi za pokal evropskih prvakov je Akademik iz Sofije premagal ljubljansko Olimpijo z izidom 80:64 in se tako uvrstil za nadaljnje tekmovalje. V četrtfinalu bodo Bolgari igrali z bukareštansko ekipo CCA, ki je proti izraelskemu prvaku Makabi dosegla veliko zmago.

Nogomet — V tekmah za mladinsko prvenstvo Južne Amerike je zmagal Urugvaj s 7 točkami pred Perujem, Argentino in Brazilijo.

Rumena kača - vladar sveta

31

E. Wallace . R. B.

»Toda kdo je to? Mabel?«

Mabel tega ni vedela. Ni ga vprašala po imenu, kot dobro vzgojeno dekle, seveda.

»Tu blizu nekje stanuje,« je razlagala. »V neki vili.«

»Koliko let pa ima?«

»Moj Bog... ne vem... morda petdeset. Oh, kakšno vreme! Pojdi, pojdi v klet pogledat, kaj dela tista gos, moja sestra, ki jo je strah groma.«

Ivanka je res našla »gos« v kleti na nekem zaboju. Kar škleptala je z zobmi v strahu. Ni si upala iti gor.

Ko se je vrnila Ivanka v sprejemnico, ji je Mabel zastavila čudno vprašanje:

»Poslušaj, tisti tvoj neolikaneec ali nima morda kakšnega gosta v hiši?«

Sprva ni Ivanka razumela vprašanja. Nato ji je pa hipoma

prešnila možgane misel, da je morda tisti neznanec pri Cliffordu — Mabelin ženin. No, ta bi pa bila lepa!

»Zakaj vprašuješ?« je rekla in komaj zadrževala smeh.

»Kar tako. Sem opazila, da je šel proti vili v gozdu. Slišiš, ali nima tisti tvoj bogati Lynne, kakor pravite, kakšnega še bogatejšega prijatelja?«

Ivanka ni odgovorila. Ni hotela izdati Clifforda. Kako bi Mabel nategnila obraz, če bi odkrila, kdo je njen častilec.

Bilo je že proti deseti uri, a Narth se ni še vrnil. Po navadi je telefoniral domov, kadar je nameraval prenočiti v Londonu. Tiho tikanje na večna vrata je osupilo deklet. Naliv je prenehal, toda v daljavi je še grmelo, od hipa do hipa so bliski pretrgali temino.

Ivanka je šla v vežo in skozi lino vprašala, kdo je. Nihče ni odgovoril; opazila pa je, kako je nekdo pod vrati potisnil velik ovoj v vežo. Prebrala je naslov, ves zapačkan od vode in črnila: Gospodični Mabel Narth. Ivanka je vsa radovedna nesla pismo sestrični. Mabel je s tresočimi prsti odprla pismo, načekano z velikimi črkami in otroškimi okraski.

»Ivanka, pesem'ca je!« je vzdihnila in preletela poševne vrste, ki so se začenjale:

»Sem srečal dekle,
lepše kot sonce je...«

Brez podpisa seveda.

TEDENSKI KOLEDARČEK

11. maja, **nedelja**: Filip, Frančišek
 12. maja, **ponedeljek**: Pankracij
 13. maja, **torek**: Servacij
 14. maja, **sreda**: Bonifacij
 15. maja, **četrtak**: Vnebohod, Zofija
 16. maja, **petek**: Janez, Ubald
 17. maja, **sobota**: Paskal

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 7. maja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	82—84 lir
100 francoskih frankov	130—133 lir
funt šterling	1700—1760 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	15—16 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	710—712 lir
napoleon	4700—4850 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 11. maja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 16.00 Orkester »Bojan Adamič«; 17.00 W. Shakespeare: »Romeo in Julija«, tragedija v 5 dej. Igrajo člani SNG v Trstu; 21.30 Narava poje v pesmi: 1. »Češnjev cvet«.

Ponedeljek, 12. maja, ob: 11.30 Predavanje: »Najskrivnostnejša gora na svetu«; 18.30 Slovenski samospeli; 19.15 Radijska univerza; Zemlja kot planet: »Morja«; 20.30 Gounod: »Faust«, opera v 5 dej. Sodelujeta Orkester in zbor ljubljanske Opere.

Torek, 13. maja, ob: 18.00 Bach: Sonata št. 2 v a-molu; 18.30 Radijski tednik za najmlajše; 19.00 Vokalni tercet »Metuljiček«; 19.15 Zdravniški vedež; 21.15 Koncert komornega orkestra iz Ljubljane; 21.55 Dalmatinske pesmi; 22.05 Novela: Ivo Andrič: »Sanje«.

Sreda, 14. maja, ob: 18.00 Sonata za klavir št. 21 v B-duru; 18.55 Vokalni kvintet »Niko Štritof«; 19.15 prof. Ivan Theuerschuh: »Sola med dvema ognjema«; 21.00 Ugo Betti: »Ubežnica«, igra v 3 dej. Igrajo člani Radijskega odra.

Četrtek, 15. maja, ob: 8.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: Lea Pertot: »Trije prašički«. Igrajo člani RO; 16.30 Vokalni kvartet »Večernica«; 17.00 Henry Ghéon: »Lazarjeva smrt«, misterij v 3 dej. Igrajo člani RO; 18.30 Širimo obzorja: Znamke govore: prof. Tone Penko: »Kramlajmo še o albumu«; 21.30 Zbor »Ljubljanski Zvon«; 22.00 Mnenja preteklosti in sedanjosti: »Oton Župančič«, poročja prof. Martin Jevnikar.

Petek, 16. maja, ob: 11.30 Zivljenja in usode: »Françoise Sagan«; 19.00 Samospeli Benjamina Ipavca, poje baritonist Marjan Kos; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Pekel, 14. spev (V prevodu dr. A. Gradnika, razlaga dr. Janko Jež).

Sobota, 17. maja, ob: 13.30 Lahke priljubljene melodije; 17.00 Koncert pianistke Mirce Sancinove; 18.00 Oddaja za najmlajše: Gustav Šilih: Nekoč je bilo jezero; dramatisacija Antonije Curk: 3. del: »Kresna noč«. Igrajo člani RO; 20.45 Slovanski oktet; 21.00 Nikolaj Ljeskov: »Pot z nihilistom«. Igrajo člani Radijskega odra.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 445! Imam 3 debelca prekrasnih vrtnic. Ze nad 20 let razveseljujejo vso našo družino in tudi mimoidoči so jih vedno občudovali. Zemljo sem jim zrahljal vsako leto in jo obenem nekoliko pognojil. Lansko pomlad sem raztrosil okrog vsake vrtnice nekaj sestavljenega gnojila PKN, kar je prve mesece dobro vplivalo, jeseni pa se je pri dveh začela na spodnjem delu debelc razvijati plesen in letos so poganjki zelo šibki. Ali je to posledica gnojenja s PKN? Kaj naj naredim, da se opomoreta?

Odgovor: Gnojenje s PKN ni moglo povzročiti plesni; tem manj, ker ste gnojilo gotovo raztrosili vsaj eno ped od debelc, kjer se začno koreninice. Da so letos poganjki v zastanku, še ničesar ne pove, ker je trenutno še vsa narava v zastanku. Zadeva s plesnijo pa je resna, ker lahko zamori rastline. Plesen je verjetno nastala delno zaradi starosti vrtnic, ki niso več tako življenjsko močne, kot so bile, največ pa zaradi nepravilnega zalivanja in preobilne zastane vlage. Edino, kar vam moremo svetovati, je naslednje: Odstranite od obolelih vrtnic nekaj zemlje in nadomestite jo z drugo, rodovitno in rahlo; če pri tem odkrijete kakšno posušeno korenino, odstranite jo; zmerno zalivajte in voda naj se ne nabira v bližini debelc; vrtnice bolj na kratko obrežite, na debelca pa nanosite s čopičem raztopino modre galice in apna, ki jo rabimo za trte (tudi 1% raztopino prahu Caffaro). Vrtnice so namreč v splošnem zelo trdožive in zato bodo verjetno pogonale nove korenine ter se pomladile.

* Državna založba Slovenija bo še to pomlad izdala roman Borisa Pahorja Onkraj pekla so ljudje. Delo pripoveduje zgodbo mladega Tržačana, ki se vrne iz taborišča v Nemčiji in se v nekem zdravilišču za jetične v Franciji spet uči ljubiti življenje. Učiteljica mu je mlada francoska bolničarka! Roman ima delno avtobiografski značaj.

* Slikar Lojze Spacal je odprl v ponedeljek, 5. maja, osebno razstavo v znani milanski galeriji Montnapoleone. Razstavlja skupaj s slavnim ameriškim slikarjem Pollockom.

NOVA STEVILKA »MLADIKE«

(Nadaljevanje s 7. strani)

Sveže je napisana črtica Anice Pertot Dih mladi. Pristnost občutja najdemo tudi v drobni črtici Lučke Komac: Bolje je tako.

Ljubka in kljub oblikovnim pomanjkljivostim je moderna pesem Marija Mavra Zelje kraškega otroka. V njej je nekaj čisto neposrednega občutja, kar je redkost v današnji meditativni, pesimistični slovenski poeziji.

Prvemu maju so posvečeni krajši sestavki o tiskarjih, ribičih, kamenarjih in razgovor s predstavnikom tržiških kulturnih delavcev prof. Martinom Jevnikarjem. Maks Sah je prispeval daljši članek »1. maj — praznik dela«. Miranda Zafred poroča o nekaterih najpomembnejših filmih, ki so jih zadnji čas predvajali v Trstu. Njeje ocene so zgoščene, stvarne in objektivne ter ne pogrešajo estetskega čuta.

Koristna je rubrika Radio, ki prinaša pregled sporedov za ves prihodnji mesec. Vedno bolj postajata zanimivi tudi rubriki Pisma Mladiki in Razgledi. V tej zadnji najdemo med drugim aktualni članek Kulturna Francija in Alžir in skrbno sestavljen kulturni koledar. Za tiste, ki radi rešujejo uganke, je poskrbljeno z rubriko Za kratek čas, a tudi mladi literati imajo svojo rubriko.

V tej številki najdemo umetniški reprodukciji Roberta Hlavatyja in Sergija Moženiča; poleg tega je številka obilno ilustrirana z delno prav lepimi fotografijami.

Reči je treba, da je aprilska številka ubrana na mnogo bolj aktualno noto kakor prejšnje in marsikje zadira iz nje živa problematika.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

GOSTOVANJE DRAME SLOV. NAR. GLEDALIŠČA

IZ LJUBLJANE V AVDITORIJU V TRSTU

V soboto, 10. maja, ob 21. uri

Eugene Gladstone O'Neill

»DOLGEGA DNEVA POTOVANJE V NOČ«

Drama v štirih dejanjih

V nedeljo, 11. maja, ob 17. in ob 20.30

Sofokles

»KRALJ OIDIPUS«

Prodaja vstopnic od petka dalje v Tržaški knjigarini, Trst, ul. Sv. Frančiška 20 ter v soboto od 19.30 in v nedeljo od 15. ure dalje v ul. Roma 15/II.

Za nedeljsko večerno predstavo veljajo izkaznice »Z«

MALI OGLAS

Dobra družina v Gorici išče postrežnico za nekaj ur dnevno ali za dvakrat na teden po več ur. Zglasite se pri upravi Novega lista v Gorici.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20

Telefon 29477

»Oh, kako je simpatičen,« je vzklikala Mabel vsa vzneta. »Kako romantično, Ivanka, pomisli, sam je prinesel pismo... v burji in viharju. Ah...!«

Nenadoma je poskočila in tekla odpret vežna vrata. Zunaj je bila tema kot v rogu; kljub temi se ji je zdelo, da vidi ob ograji moško postavo. »On!« jo je spreletelo. Že se je hotela zapoditi za njim in mu izraziti svojo zahvalo. Pa je spet pomislila, da bi »on« menil, da Mabel leta za njim, kar se ne spodobi za dobro vzgojeno deklet. Toda... kaj jo briga?! Saj gre tudi Ivanka včasih zvečer ven. Zatorej... Srce ji je močno utripalo, ko je stopila v noč. Nikogar ni! Se je zmotila? Bolje, da se vrnem, je pomislila. Zdajci je močno zagrnelo, da se je vsa stresla od groze.

Obrnila se je in začela teči proti hiši. Ni še naredila treh korakov, kar jo zagrabi železna roka in smrdljiv robec ji ovije glavo, da ji je groze poln vzkrík obnemel v grlu. Skušala se je izviti; pomislila je še: Morda je pa on, ki me skuša ugrabiti. Ni še domislila, ko je padla v nezavest.

Ko je Ivanka opazila, da je še ni, je šla pogledat v vežo. Pisvetra je zaloputnil odprta vrata. Stopila je ven. Blisk je osvetlil prostor do ograje. Ni je bilo!

»Mabel,« je vpila v grozi. »Mabel, kje si?« »Nobenega odgovora. Spet je začelo grmeti in treskati. Hitela je zopet v sprejemnico. Ali naj pokliče slugo? Ali preden se bo ta zganil! Domislila se je tiste hombe, katero ji je dal Cliff. Stekla je v sobo ponjo. Na stonih je trčila ob starega slugo.

»Mabel, za božjo voljo, kje je? Tecite, pogledjte naokrog! Pred par minutami je šla iz hiše!«

»Gospodična Mabel?... Eh, eh, se bo že vrnila!«

»Pridite, hitro,« ga je vlekla za suknjič iz veže. Iz nizkih oblakov se je spet utrgala strela. Starec se je umaknil v hišo in v strahu molil.

»Ne, ne, gospodična, v takem vremenu je blazno, za božjo voljo!«

Ivanka je šla sama ven in sluga je zaprl vrata ter pošiljal k vsem vragom moderna dekleta, ki jim ne sedi pamet na pravem mestu.

XXV.

Clifford Lynne, ki je sedel na pragu s puško čez kolena, je opazil, da se s ceste pomika proti njemu prav počasi neka lučka.

Kmalu se je iz teme izmotala okorna postava Jožefa Braya. »Ti si?« se je začudil. »Sem mislil, da smrčiš pri peči. Kod za vraga si hodil v tem pasjem vremenu?«

»E, dva koraka sem napravil,« je mirno razlagal Jože. »Kar pri zadnjih vratih sem šel ven. Ni žive duše na cesti.«

»Hm... v gozdu pa kar mrgoli Kitajcev, oboroženih do zob...«

»E, nikar pretiravati!«

»Preiravati? Pa če bi te jutri našli pod kakim drevesom s prerezanim grlom, dragi moj starina?«

(Dalje)